

Zorg dat het lijntje met de jongere niet breekt!

In de zorg gaat het voortdurend om zoeken naar goede afstemming: wat is hier het goede om te doen. Want wat doe je met een 16-jarige jongen die diabetes heeft en elke dag blowt en waarover geruchten gaan in de wijk dat hij dealt. Hij wil niet dat de jeugdverpleegkundige met zijn ouders gaat praten. Ik plaats vanuit ethisch perspectief enkele kanttekeningen bij deze casus.

Casus

Erik van 14 jaar heeft een gezondheidsonderzoek gedaan. Uit de vragenlijst komt naar voren dat het niet goed met hem gaat en dat hij blowt. Ik nodig hem in juni uit voor een gesprek. Daar vertelt hij dat hij een keer per maand blowt, maar ook dat hij diabetes heeft. Hij lijkt er verstandig mee om te gaan. Voordat hij een jointje rookt, prikt hij zijn bloedwaardes. Daarnaast is hij open in het gesprek en geeft hij aan dat hij na de zomer graag nog een gesprek wil. Inmiddels heb ik Erik drie keer gezien. Hij blowt nu voor 5 euro per dag, gebruikt een keer per maand xtc en zit niet lekker in zijn vel. Hij is wel heel open in het gesprek. Omdat ik niet goed weet wat te doen, bel ik de arts van lriszorg, een instelling voor verslavingszorg. De arts vertelt me dat met name xtc en diabetes slecht samen gaan. Er gaan geruchten in de wijk dat hij dealt. Als ik hem er naar vraag zegt hij met een rood gezicht dat dit niet waar is. De thuissituatie van Erik is niet stabiel. Zijn stiefvader komt net uit een kliniek voor alcoholverslaving en hij heeft elke dag ruzie met zijn ouders. De kinderarts waar hij bij onder behandeling is en die hij eens in de drie maanden ziet voor zijn diabetes, weet dat Erik blowt, maar niet dat het zo vaak is. Zijn ouders dreigen met een afkickkliniek in Limburg. Erik geeft aan dat hij niet wil dat ik met wie dan ook over het gebruik van zijn middelen praat. Hij vertelt dat zijn ouders gescheiden zijn en al genoeg zorgen aan hun hoofd hebben. Ik heb hem haarfijn uitgelegd dat ik dit echt met zijn ouders moet bespreken. Maar hoe kan ik in dit proces toch zijn vertrouwen behouden?

Puberbrein

Een puberend brein is vaak een niet erg verstandig brein. Dat lijkt ook bij Erik het geval te zijn. Ook al leg je dat brein van alles uit, over gezondheidsrisico's, over de noodzakelijke betrokkenheid van ouders, het blijft afwachten of en wanneer dat ook echt doordringt. Er zijn blijkbaar andere zaken in het brein die meer aandacht verdienen dan verstandige leefstijladviezen: grenzen verkennen, onderzoeken wie je bent en tot hoever je kunt gaan. Dat zoeken naar identiteit is niet voorbehouden aan gezonde jonge mensen: ook als iemand diabetes heeft, sterker nog, juist wanneer een jong iemand diabetes heeft, wil hij misschien meer dan

elke andere leeftijdgenoot weten tot hoever hij kan gaan, wil hij zich verzetten tegen regels, tegen bemoeizuchtige ouders, tegen autoriteiten. En mogelijk ook tegen de ziekte en de afhankelijkheid die de diabetes met zich meebrengt.

Respect voor autonomie?

Door mee te gaan met Eriks wens om niets te melden, respecteer je zijn autonomie. Tenminste, dat zou je kunnen denken. Maar ja, hoe autonoom is Erik eigenlijk? Is het leven wat hij leidt echt het leven dat hij ook zou willen leiden? Hij zit helemaal niet lekker in zijn vel, zegt hij zelf. En daarenboven: als je met Erik meegaat en hem zijn gang laat gaan, bevestig je een manier van leven die op den duur heel schadelijk voor hem zou kunnen zijn. En is het geen belangrijke plicht voor jou als zorgprofessional om een dergelijke schade te voorkomen? Dien je dat voorkomen van schade geen voorrang te geven boven het respecteren van Eriks autonomie? Daarbij komt dat Eriks leeftijd – hij is veertien – overleg met zijn ouders eigenlijk noodzakelijk maakt: de Wet op de Geneeskundige Behandeloovereenkomst vormt hier het kader van handelen en die vraagt formeel om informatiedelen met kind én ouders. Tenzij er redenen zijn om daar van af te wijken.

'Hoe autonoom is Erik eigenlijk?'

Contact met de ouders

Zijn die redenen er? Misschien: de thuissituatie van Erik lijkt niet ideaal. De verhoudingen zijn conflictueus. Tegelijk kun je je afvragen of die thuissituatie het juist ook niet heel noodzakelijk maakt om contact met de ouders te leggen. Zonder veranderingen in zijn thuissituatie, lijken verbeteringen in de gezondheidssituatie van Erik namelijk niet echt mogelijk. Wil je enig positief effect realiseren, valt er hoe dan ook niet te ontkomen aan een brede benadering van Eriks situatie: want als Erik dealt, zijn er ook nog anderen betrokken. Waarschijnlijk leeftijdgenoten, kinderen dus, mogelijk van school. Dat vraagt niet alleen om waakzaamheid en dus contacten met school maar ook om het betrekken van de ouders in de zorg. Zonder dat daarmee gezegd

is, dat je zomaar mee zou moeten gaan met de regels en normen die zij in deze stellen. Of met hun voorstel van die afkickkliniek in Limburg. Het belang van Erik staat immers voorop. Dat vraagt omzichtig opereren.

Vertrouwen voorop

Terecht vraagt de inbrenger van de casus zich dan ook af, hoe ze het vertrouwen van Erik kan bewaren: er is nu nog sprake van een open contact. Erik wil dingen aan je kwijt. Hij reageert schuld bewust maar ontkennend op berichten dat hij dealt. Ga je nu zomaar buiten hem om contacten leggen met zijn ouders, met school, met het meldpunt Veilig Thuis, dan loop je het risico dat hij duikt en uit het zicht verdwijnt. Dat is niet alleen schadelijk voor Erik maar mogelijk ook voor andere kinderen. Dat vraagt omzichtig handelen. Maar dat wil niet zeggen dat je zomaar met Erik mee moet gaan. Het vertrouwen bewaren betekent ook dat je Erik – hoe jong hij ook is - confronteert met de consequenties van zijn gedrag: voor zichzelf en voor anderen. En dat je aangeeft hoe je je eigen verantwoordelijkheid in deze ziet. Niet alleen naar hem, maar ook naar andere kinderen.

‘Maakt zijn thuissituatie het juist niet noodzakelijk om wel contact met de ouders te leggen’

Om te beginnen op school. En mocht Erik ook broers of zussen hebben, wordt de noodzaak om iets met de informatie die je van Erik krijgt, te doen, alleen maar groter.

Verantwoordelijk maken

Zo kun je Erik mogelijk meer verantwoordelijk maken voor zijn eigen situatie. Door ook je eigen grenzen aan te geven. Mogelijk gaat dat werken, blijf je in gesprek en werkt hij mee. Maar misschien ook niet. Dan zul je opnieuw je lijn moeten bepalen. En dat opnieuw eerst met Erik delen zonder je eigen verantwoordelijkheid door hem te laten bepalen. ☹

Hans van Dartel is ethicus, (niet praktiserend) verpleegkundige en tot voor kort voorzitter van V&VN Commissie Ethiek